

Menneskerettigheter og internasjonale
kommersielle kontrakter:
betydningen av *ordre public*

Professor Dr.juris Giuditta Cordero Moss, UiO

Norsk forening for internasjonal rett
Oslo, 30.01.2018

Giuditta Cordero-Moss

g.c.moss@jus.uio.no

- Opprinnelig italiensk
- I Norge siden 1989
- Bedriftsadvokat 1985-1999 (Fiat, Norsk Hydro)
- 1995 Phd Moskva, Vitenskapsakademi
- 1999 Dr juris UiO
- Ved UiO siden 1999
- Internasjonal privatrett
- Voldgiftsrett
- Internasjonal kontraktsrett
- Obligasjonsrett
- President Administrative Tribunal, EBRD
- Finanstilsynets styre
- Tariffnemnda
- Voldgift mm
- Hague Acedemy of International Law, Special course on International Arbitration (2014)

Økende interesse

- Corporate Social Responsibility
- FN Guiding Principles
- Inntog av menneskerettigheter som avveining mot investorbeskyttelse
- Kommersiell voldgift mellom private aktører?

Ingen kontrollmekanisme i voldgift?

- ”Voldgiftsretten skal følge partenes instruksjoner”
- ”Domstolene har ingen kontrollmyndighet over voldgiftsavgjørelser”

Domstolskontroll

Ugyldighetssøksmål

Voldgiftsloven § 43 (UNCITRAL Modelloven)

En voldgiftsdom kan bare settes til side av domstolene dersom

- a) ...
- b) ...
- c) ...
- d) ...
- e) ...

Når spørsmålet om gyldigheten av en voldgiftsdom er brakt inn for domstolene skal domstolen av eget tiltak sette dommen til side dersom

- a) ...
- b) voldgiftsdommen virker støtende på rettsordenen (**ordre public**).

Anerkjennelse og fullbyrdelse

Voldgiftsloven § 46 (New York-konvensjonen)

Anerkjennelse eller fullbyrding av en voldgiftsdom kan bare nektes dersom:

- a) ...
- b) ...
- c) ...
- d) ...
- e) ...
- f) ...

Domstolene skal av eget tiltak nekte anerkjennelse og fullbyrding av en voldgiftsdom når:

- a) ...
- b) anerkjennelse eller fullbyrding av voldgiftsdommen virker støtende på rettsordenen (**ordre public**).

Hva om voldgiftsdommen krenker menneskerettigheter?

- Det finnes ikke andre grunnlag for å nekte tvangsfullbyrdelse av en voldgiftsdom, enn dem som er angitt i artikkel V New York-konvensjonen.
- Ordre public kan anvendes ved krenkelse av menneskerettigheter
- Ordre public er et snevert unntak
- Behov for et selvstendig grunnlag på tross av New York-konvensjonen?

Strid mot ordre public

- Ikke vurdering av voldgiftsrettens lovanvendelse eller faktumvurdering
- At resultatet avviker fra det som domstolen ville ha kommet til, er ikke tilstrekkelig
- Formål: Forhindre resultater som ikke er forenlig med **rettssystemets fundamentale prinsipper**

Automatisk strid med ordre public om menneskerettsbestemmelser krenkes?

Ordre public

- Snever tolkning
- Åpenbarhetskravet
- Ikke automatisk ved krenkelse av EU bestemmelser:
  - C-38/98 (Renault)
  - C-681/13 (Diageo)

EMK

- *Pellegrini v. Italia*, 30882/96
anerkjennelse av dom som krenker EMK, er en krenkelse av EMK
- Heimdal, Bogdan: Enhver krenkelse fordrer underkjennelse

EMK som selvstendig grunnlag?

- Heimdal, Bogdan: Selvstendig grunnlag for å underkjenne dommer
- Konflikten med Norges folkerettslige forpliktelser (New York-konvensjonen, Lugano-konvensjonen) foreslått løst på grunnlag av EMKs forrang

Forrang eller proporsjonalitet?

- Konflikter mellom EØS-avtalen og EMK, eller mellom EMK-artikler, løses gjennom avveining
  - HR-2016-2554-P (Holship), avsnitt 85.
  - Rt. 2013 s. 1345 (Volstad)
  - Rt. 2008 s. 1089 (Bryllupsdommen)
  - Rt. 2014 s. 1170 (Avisa Nordland mot A)

HR-2016-2554-P (Holship)

- EMKs prinsipp er underlagt proporsjonalitetsbegrensninger. Inngrep i organisasjonsfriheten kan gjøres ”dersom inngrepet er hjemlet i lov, er begrunnet i et legitimt formål og er nødvendig i et demokratisk samfunn.” (avs. 82)
- Etableringsretten i EØS-avtalen kan gjøre inngrep i organisasjonsfrihet, og omvendt

Andre folkerettslige forpliktelser

- New York-konvensjonen: Prinsippet om effektivitet av voldgiftsavgjørelser
- Luganokonvensjonen: Prinsippet om gjensidig tillit
- Ikke proporsjonalitetsbetraktninger for disse konflikter?

Sak C-394/07 (Gambazzi)

- Retten til å bli hørt (EMK art 6) er et fundamentalt prinsipp, men den er ikke absolutt og må avveies mot hensynet til effektiv domstolsbehandling

Ordre public og menneskerettigheter

- Menneskerettigheter er fundamentale prinsipper i norsk rett
- Dommer som åpenbart krenker fundamentale prinsipper, er i strid med ordre public og underkjennes
- Et selvstendig grunnlag for å underkjenne dommer som ikke åpenbart krenker fundamentale prinsipper, er i strid med New York-konvensjonen og Lugano-konvensjonen
- Er det behov for for å fange opp EMK-krenkelser som ikke er åpenbare (og derved krenke konvensjonene)?